

İTÜ-TV'DEN TRT'YE TÜRKİYE'DE TELEVİZYON TARİHİ VE DİJİTALLEŞME

Ayşe Tuğba KAR* - Uğur GÜNDÜZ**

Özet

1925 yılında mühendis John Logie Baird tarafından İngiltere’de icat edilen ve ilk yayını 1936’da yapılan televizyonun Türkiye’ye gelişi uzun bir zaman diliminin ardından gerçekleşmiştir. Ülkemizde televizyon denilince akla ilk gelen kurum Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) olsa da aslında bu yolculuğun pek fazla bilinmeyen bir öncesi bulunmaktadır. Türkiye’de televizyon yayıncılığı, ilk kez 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde başlatılmış olup, o günden bu yana hızla gelişerek büyük bir dönüşüm geçirmiştir. İlerleyen günlerde İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu (İTÜ-TV) yayın akışı haftanın bir günü ve birkaç saat şeklinde düzenlenmiştir. 1960’larda televizyon alıcılarının sayısı artmış ve gündelik hayatta insanların birbirlerine televizyon izlemeye gittiği bir misafirlik dönemi başlamıştır. Bu kapsamda çalışmamızda Türkiye’de İTÜ-TV’den TRT’ye uzanan başlıklarıyla televizyonun tarihçesi, toplumsal hayata kattığı yenilik ve değişimler ve bu hikâyenin günümüz dijital çağındaki yeri TRT özelinde irdelenecektir. Bu amaçla, TRT’nin yayın hayatına başlangıcı ve gazetelerdeki yansımaları arşiv taraması üzerinden incelenecek ve elde edilen haberler üzerinden içerik analizi yapılacaktır. TRT’nin günümüze dek geçirdiği değişim ve yenilikler üzerine yapılacak literatür taraması ile de dün ve bugün arasındaki bağın genel bir resmi çizilecektir. Türkiye’nin 100 yıllık birikimi içerisinde televizyon yayıncılığı alanında yerelden küresele damgasını vuran TRT’nin attığı adımların izini sürmek ve toplumsal yaşamdan başlayarak ülke tarihine etkilerini incelemenin iletişim literatürüne önemli bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: TRT, İTÜ-TV, Türkiye’nin Televizyon Tarihi, Dijitalleşme, İçerik Analizi.

---

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, aysetkar@gmail.com

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, ugunduz@gmail.com

FROM ITU-TV TO TRT, THE HISTORY OF TELEVISION AND DIGITALIZATION IN TÜRKİYE

Abstract

The television, which was invented in England in 1925 by engineer John Logie Baird and first broadcast in 1936, came to Turkey after a long period. Although the first institution that comes to mind when talking about television in our country is the Turkish Radio and Television Corporation (TRT), there is a very unknown precedent for this journey. Television broadcasting in Turkey was first launched in 1952 at Istanbul Technical University and has since then undergone rapid development and transformation. In the following days, the broadcast stream of Istanbul Technical University Television was arranged as one day of the week and for a few hours. In the 1960s, the number of television receivers increased and a period of hospitality began where people went to watch television with each other in daily life. In this context, the history of television with its titles ranging from ITU-TV to TRT in Türkiye, the innovations and changes it has brought to social life and the place of this story in today's digital age will be examined in the context of TRT in our study. For this purpose, the beginning of TRT's broadcast life and its reflection in the newspapers will be examined through archive research and content analysis will be made on the news obtained. A general picture of the connection between yesterday and today will be drawn with the literature review on the changes and innovations that TRT has undergone until today. It is predicted that tracing the steps taken by TRT, which has left its mark from local to global in the field of broadcasting in Türkiye's 100-year experience, and examining its effects on the history of the country starting from social life, will make an important contribution to the communication literature.

Keywords: TRT, ITU-TV, Türkiye's Television History, Digitalization, Content Analysis.

GİRİŞ

İnsanlar yaradılışları itibariyle doğa ile olduğu kadar birbirleriyle de iletişim içinde olma ihtiyacı duymaktadır. Bu ihtiyaç dönemin şartlarına göre değişerek ilk çağlarda duman, ateş vb. araçlarla sürdürülürken yazının bulunması, ekonomik şartların gelişmesi ve teknolojik buluşların artışına paralel olarak gelişmiştir. Telgraf, fotoğraf, telefon, radyo gibi iletişim araçlarının içerisinde dünyada en büyük yankı uyandıran icat televizyon olmuştur. Televizyonun 1920'li yıllara uzanan başlangıcının dünyadaki ilk adresi İngiltere olsa da zaman içerisinde Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya, Cezayir ve Norveç gibi ülkeler bu zincirin diğer halkaları olmuştur. Televizyonun ülkemize gelişi ise diğer ülkelere kıyasla daha geç bir tarihi göstermektedir. Televizyon, iletişim teknolojilerinin önemli bir parçası olarak toplumların bilgi alışverişini, eğlenceyi ve haberleri yayma şekillerini kökten değiştirmiştir.

Türkiye radyo konusunda dünya ile paralel bir tarih çizgisinde ilerlese de televizyon konusundaki gelişmelerde radyonun aksine bir gecikme yaşanmıştır. Türkiye'de ilk radyo vericileri 1927'de İstanbul ve Ankara şehirlerinde kullanılmıştır¹. Ülkemizde televizyona dair ilk deneme yayını 9 Temmuz 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde İTÜ-TV tarafından gerçekleştirilmiştir. Özverili çalışmaların hayata geçirilmesi tüm ülkede heyecan yaratmıştır. İTÜ-TV'nin teknik ekipmanları 1 Mayıs 1964 tarihinde kurulan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na devredilmiş ve 31 Ocak 1968 tarihinde Türkiye'nin ilk deneme televizyon yayını TRT tarafından yapılmıştır. Bu tarihten itibaren televizyon konulu sohbetler gündelik hayata girmeye başlamıştır. İnsanların birbirlerine televizyon izlemeye gittikleri bu dönem sosyal hayatta da değişimlere sebep olmuştur.

Çalışma kapsamında, Türkiye'de televizyon tarihi ve özellikle, İstanbul Teknik Üniversitesi'nin (İTÜ) televizyon yayıncılığı alanındaki önemi ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na (TRT) kadar uzanan tarihsel süreç incelenmektedir. Makale, Türkiye'deki televizyon yayıncılığının gelişimini tarihsel bir perspektifle değerlendirmekte ve günümüzde geldiği noktayı ve etkilerini analiz etmektedir. Ayrıca, İTÜ-TV'nin Türkiye'deki televizyonculuğa katkıları ve sonrasında kurulan TRT'nin ülkemizdeki bu gelişim sürecindeki rolü üzerinde durulmaktadır.

---

¹ Enver Özgür Gönenç, "İletişimin Tarihsel Süreci", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, S 28, İstanbul, 2007, s.97.

Çalışmamızda TRT'nin ilk deneme yayınının gazetelerde ne şekilde verildiğini analiz etmek adına dönem gazetelerinden Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Akşam, Ulus ve Vatan'a ait 31 Ocak 1968 ve 7 Şubat 1968 tarihleri arasındaki sayıları üzerinden arşiv taraması yapılacaktır. Haberlere dair başlık, spot ve içeriklerle beraber görsellerin kullanımına da dikkat edilecektir. Bu haberlerde TRT'ye ait ilk deneme yayınının toplumda nasıl bir etki yaptığı ve ülkenin televizyona ne derece hazır olduğu yönünde sorular üzerinden hipoteze dayalı tümevarımsal yöntemiyle yorumsal çıkarımlar yapılacaktır.

Türkiye televizyon yayıncılığı tarihinin belleği olan TRT'nin kuruluşundan günümüze geçirdiği dönüşüm, kurum bünyesine katılan yenilikler ve çağa ayak uydurmak adına özellikle dijitalleşme alanındaki yatırımları üzerinden yapılacak literatür çalışmasıyla genel bir çerçeve çizilecektir. Tüm bu analizler sonunda elde edilecek bilgi ve yorumlar ışığında Türkiye'nin 100 yıllık birikimi içerisinde televizyon yayıncılığının dünü, bugünü ve geleceğini yorumlamanın iletişim alanına önemli bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

Dünyada ve Türkiye'de Televizyonun Kısa Tarihi

Televizyonun icadına dair ilk buluş, İrlandalı bir telgrafçı olan Andrew May tarafından 1873 yılında yapılmıştır. 1883 yılında ise Alman bilim insanı Paul Nipkow, fotoğraf tarayabilen bir araç geliştirmiştir. “Döner Disk” ya da “Nipkow Diski” isimleri ile bilinen bu aracın üzerine spiral delikler açılmıştır. İngiliz Mühendis John Logie Baird ise bu diski kullanarak 1925 yılında ilk deneme yayınlarını yapmıştır. 25 Haziran 1925'te kendi buluşu olan televizör'un patentini alan Baird'in buluşuna ilgi gösteren İngiliz kanalı BBC, icadın geliştirebilmesi için laboratuvarlarını kullanıma açmıştır. Böylece, dünyadaki ilk televizyon yayını 2 Kasım 1936'ta Londra'da gerçekleştirilmiştir².

İngiltere'deki ilk televizyon yayını dünyanın farklı ülkelerindeki yayınlar takip etmiştir. 1939 yılında ABD, 1948'te Fransa, 1952'de Almanya, 1953'te Cezayir ve 1960 yılında da Norveç televizyon yayınları yapmıştır³.

---

² Yıldız Öztürk Çiçek, “TRT Kurumu Ankara Oran Yerleşkesinin Kurumun Değişen Mekânsal İhtiyaçlarını Karşılama Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme”, **TRT Akademi**, C 2, S 3, Ankara, Ocak 2017, s.199.

³ Çiçek, agm., s.200.

Televizyonun ülkemize gelişi diğer ülkelere kıyasla daha geç bir vakite denk gelmektedir. Radyo konusunda dünya ile eş zamanlı bir seyir izleyen Türkiye'de televizyon gelişi uzun yıllar sürmüştür. Bu bekleyiş 9 Temmuz 1952 yılında İstanbul'da İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Yerleşkesi'nde yapılan ilk televizyon yayını ile sona ermiştir. Bu kapsamda, Türkiye'de televizyon tarihi denilince akla ilk gelen TRT Ankara Televizyonu'nun 31 Ocak 1968 tarihli yayını olsa da aslında bu tarihten çok daha öncesinde İstanbul Teknik Üniversitesi'nde ilk televizyon yayını yapılmıştır. İstanbul'daki televizyon vericisi sayısının 10 olduğu bu tarihte bunlardan dördü ise İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bulunmaktadır⁴.

1950'li yıllarda Türkiye yeni bir döneme girmeye başlamıştır. Tek parti döneminin bitmesiyle ülkede liberalleşmeye yaklaşma eğilimi ortaya çıkmıştı. Sosyal hayatın canlandığı bu dönemde radyo evlerin vazgeçilmezi konumunda bulunmaktadır. Televizyon ise gazete haberlerinde yer verilen ancak Türk halkı için gerçekleşmesi çok zor ve uzak görünen bir icat olarak bilinmektedir. İktidardaki Demokrat Parti ise televizyonun Türkiye'ye getirilmesini desteklemektedir. Dönemin şartlarında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bir televizyon laboratuvarı kurulması talebi kabul edilmiştir⁵. Burada dikkat çeken bir isim Prof. Mustafa Santur'dur. Santur, 1938 yılında tanıştığı televizyonu yakından tanımak için 10 yıl sonra bir Avrupa gezisine çıkmıştır. Bu gezide televizyonu yakından inceleme fırsatı bulan Santur, Türkiye'ye döndüğünde televizyon yayınlarını başlatmak için çalışmalara başlamıştır⁶. İTÜ Yüksek Frekans Kürsüsü Başkanı olarak çalışmaların başında bulunan Prof. Santur'a öğrencileri Adnan Ataman ve Aldo D'orfani eşlik etmiştir. Çalışmaların yapılması noktasında Hollandalı şirket Philips'in Türkiye Genel Müdürlüğü'nden destek istenmiştir. Şirket şartlı bir anlaşma ile gerekli olan tüm cihazları İTÜ'ye sağlamıştır ki sonrasında Türkiye'de en çok satılan televizyon markası da Philips olmuştur. Tüm bu özverili çalışmalar ve heyecanın sonucunda 9 Temmuz 1952 tarihinde İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyon Deneme Yayını

---

⁴ Canan Dural Tasouji, "İTÜ-TV Deneyimi ve Türkiye'de Ulusal Televizyon Yayınlarını Bekleme Süreci", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, S 57, Ankara, Bahar 2022, s.52-55.

⁵ Youtube, VİBlo, (2021). Türkiye'de İlk Televizyon Yayınının Yapıldığı O An: "TRT DEĞİL!". 09.04.2023.

⁶ Canan Dural Tasouji, "İTÜ-TV Deneyimi ve Türkiye'de Ulusal Televizyon Yayınlarını Bekleme Süreci", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, S 57, Ankara, Bahar 2022, s.52-55.

gerçekleştirilmiştir. Bu tarihi yayında mikrofon başında bulunan kişi ise Türkiye'nin ilk televizyon spikeri Fatih Pasiner olmuştur⁷.

Teknik Üniversite Televizyonu (İTÜ-TV) yayın akışı ilerleyen günlerde düzene girmiş ve haftanın bir günü ve birkaç saat şeklinde yayınlarına devam etmiştir. 1953 yılına gelindiğinde halk birbirine “televizyon seyrettiniz mi?” şeklinde sorular sormaya başlamış ve televizyon kavramı gündelik sohbetlerin konusu olmuştur. İstanbul'un Suadiye, Büyükaada, Beyoğlu ve Bakırköy gibi semtlerinde televizyon izleme imkanı doğmuştur. 1960'lı yıllarda ise televizyon alıcıları sayısının artmasıyla insanlar birbirlerine ev ziyaretleri yaparak televizyon izlemeye başlamıştır. Televizyonda sinemanın ilk örneği Zeki Müren'in başrolde yer aldığı Berduş filmiyle yaşanmıştır. Halit Kıvanç sunumuyla ilk talk show İTÜ TV'de yayınlanmış, Erkan Yolaç ile “Evet-Hayır” programı da yine burada yayın hayatına başlamıştır⁸.

İTÜ-TV gerçekleştirdiği naklen yayınlarla da Türkiye'nin televizyonculuk tarihinde ilklere imza atmıştır. Bunlardan biri de 12 Kasım 1961 tarihinde Türkiye ve Sovyetler Birliği arasında oynanan milli futbol maçının “damdan televizyonla nakli” olmuştur. 1966 yılında ise Fenerbahçe-Beşiktaş maçında bir ilk olarak yayın sahaya yerleştirilen kameralardan yapılmıştır. Bu tarihten itibaren naklen yayınlardaki çeşitlilik artarak bilgi ve güzellik yarışmaları, milli bayramlarda stadyumlarda gerçekleştirilen gösteriler ve Açık Hava Tiyatrosu'ndaki oyunlar gibi başlıklarda birçok içerik canlı yayınlara seyirciye ulaşmıştır⁹. Dönemin zorluklarına rağmen Türkiye'de televizyon yayınlarında pek çok ilki gerçekleştiren İTÜ-TV, 1971 yılında TRT ile protokol yapmış, stüdyosunu ve cihazlarını kuruma devrederek yayınlarına son vermiştir¹⁰.

Kamu yayıncılığı yapan TRT'den sonra özel televizyon kanallarının çıkışı da 1990'lı yıllardaki bir yasa boşluğuna uzanmaktadır. 1982 Anayasası'nın 133. maddesinde radyo ve Televizyon yayınlarına “Radyo ve TV istasyonları ancak devlet eliyle kurulur ve idareleri bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenir” şeklinde bir yasal düzenleme getirilmiştir. Ancak

⁷ Youtube, VİBİo, (2021). Türkiye'de İlk Televizyon Yayınının Yapıldığı O An: "TRT DEĞİL!". 09.04.2023.

⁸ Youtube, a.g.v.

⁹ Canan Dural Tasouji, “İTÜ-TV Deneyimi ve Türkiye'de Ulusal Televizyon Yayınlarını Bekleme Süreci”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, S 57, Ankara, Bahar 2022, s.57.

¹⁰ Tasouji, agm., s.66.

1990'lı yıllara gelindiğinde özel televizyonlara izin veren bir kanunun olmamasıyla beraber bu konuda kısıtlayıcı hükümler de bulunmamaktadır. Bu süreçte Star 1 isimli kanal, 7 Mayıs 1990'da başlattığı deneme yayınlarını 4 Ekim 1990 tarihinde bitirerek gerçek yayın hayatına başlamış ve Türkiye'nin ilk özel kanalı olmuştur¹¹. Star televizyonu grubundan TeleOn kanalı da 27 Ocak 1992 tarihinde yayına başlamış, daha sonra Kral TV isimli bir müzik kanalı olarak yayınlarına devam etmiştir¹². Türkiye'nin dördüncü özel kanalı Kanal 6 4 Ekim 1992, Has Holding'e bağlı Has Bilgi Birikim (HBB) 9 Ekim 1992, Flash TV 1 Aralık 1992, ATV, 12 Temmuz 1993, Hürriyet-Milliyet Grubu'nun televizyon kanalı olan Kanal D, 19 Aralık 1993 kurulmuştur. Türkiye'de ilk ücretli-paralı yayın sistemini gerçekleştiren 1993 yılında Cine 5 olmuştur. Daha birçok özel televizyon kanalı 1990'lı yıllarda kurulmuştur¹³. Türkiye'de özel televizyon yayıncılığı ise 1994 yılında RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu) kanunu ile gündeme gelmiştir¹⁴.

TRT'nin Kuruluşu ve İlk Yayın Denemesi

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), 1 Mayıs 1964 tarihli ve 359 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu yasası ile devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Ülkemiz kitle iletişim sektörünün kurucusu sayılabilecek TRT bu alanda ilkleri gerçekleştirmekle beraber televizyon yayıncılığının okulu da olmuştur. Türkiye'de kitle iletişim alanındaki faaliyetleri başlatıp yürütücülüğünü yapması ve sektöre deneyimli çalışanlar yetiştirmesinin yanında yerelden küresele uzanan içerikleri ve çağa ayak uyduran teknik altyapısı ile ülkemizin en kıymetli markalarından biri olarak yayın hayatına devam etmektedir¹⁵.

Türkiye'de kamu hizmeti yayıncılığı yapan TRT'nin temel amacı, hazırladığı içeriklerle izleyicileri bilgilendirme, eğitime ve eğlendirme,

¹¹ Yıldız Öztürk Çiçek, "TRT Kurumu Ankara Oran Yerleşkesinin Kurumun Değişen Mekânsal İhtiyaçlarını Karşılama Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme", **TRT Akademi**, C 2, S 3, Ankara, Ocak 2017, s.101.

¹² Mehmet Özçağlayan, "Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi", **Selçuk İletişim**, C 1, S 2, Konya, 2000, s.46.

¹³ Şerife Öztürk, "Özel Televizyon Kanallarının Türk Haberciliğine Etkisi", **Selçuk İletişim**, C 3, S 2, Konya, 2004, s.101-102.

¹⁴ Enver Özgür Gönenç, "İletişimin Tarihsel Süreci", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi**, S 28, İstanbul, 2007, s.99.

¹⁵ Mustafa Karabulut, "Disiplinlerarasılık Bağlamında Trt ve Şiir (1968-2008)", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S 11, Siirt, 2018, s.20.

bunları yaparken de demokratik ve çoğulculuğu benimseyen bir yayın anlayışını yerine getirmektir. Devlet tarafından finanse edilen ancak devlet ve piyasadan bağımsız olarak hizmet veren kamu yayıncılığının sorumlu olduğu ilkeler; Erişimin evrenselliği, çeşitliliği sağlama, izleyiciye odaklanmak, kamusal alana hizmet verme ve bağımsızlık şeklindedir¹⁶. Kamu hizmeti yayıncılığında toplumun çıkarları göz önünde tutularak kâr amacı güdülmez, yayınlar için gerekli olan bütçe ise devlet tarafından karşılanmaktadır¹⁷.

TRT, 31 Ocak 1968 tarihli ilk yayını yaparak Türkiye’de televizyon haberciliğini de başlatan ilk kurum olmuştur¹⁸. İlk yayın Ankara’daki Mithatpaşa Stüdyosu’nda Mahmut Tali Öngören’in açılış konuşmasıyla başlamış ve yaklaşık 1,5 saat sürmüştür. Daha sonrasında haftada 3 gün, üçer saat olarak devam eden yayınlar, 1 yıl sonrasında haftada 4 güne çıkmıştır. 1970 yılına gelindiğinde İzmir Televizyonu, sonrasında 1971 yılında ise İstanbul Televizyonu faaliyete geçmiştir. 1986 yılında televizyonun 2. kanalı TV 2 adıyla yayın hayatına başlamıştır. 1987’de “Intelsat” uydusundan kiralanan bir aktarıcı sayesinde TRT’nin varolan iki kanalı uydu yoluyla bütün Türkiye’ye ulaşmıştır. 1989 yılında TRT-3 ve GAP-TV hizmete girmiştir. 1990 yılında Türkiye’nin ilk uzaktan eğitim sistemi kurularak örgün eğitim kanalı anlayışı ile yayınlar yapan TRT4 kanalı açılmıştır. Aynı sene Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin izleyebilmeleri adına ilk sınır ötesi televizyon kanalı olan TRT-INT seyircileriyle buluşmuştur. Mevcut televizyon kanallarına 1993 yılında TRT-AVRASYA, 1995 yılında ise TBMM TV katılmıştır. 1998 yılında ilk yurt dışı temsilciliği TRT Almanya-Berlin temsilciliği açılmıştır. 1999 yılında TRT SAYTEK (Sayısal Yayın Teknoloji Merkezi) kurularak TRT internet sitesi www.trt.net.tr kurulmuştur. Günümüz itibarıyla ise TRT 1, TRT 2, TRT Çocuk, TRT Belgesel, TRT Müzik, TRT Haber, TRT Spor, TRT Spor Yıldız, TRT Türk, TRT Avaz, TRT Kurdî, TRT World, TRT Arabi, TBBM TV, TRT 4K ve pandemi döneminde uzaktan eğitim için kurulan TRT EBA İlkokul-

---

¹⁶ Birgül Taşdelen vd., “Kâr Amacı Gütmeyen Televizyon Kanallarının Kurumsal İtibarı: TRT Örneği”, **İNÖNÜ Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi İNİF E-DERGİ**, C 7, S 1, Malatya, Mayıs 2022, s.37-38.

¹⁷ Şerife Öztürk, “Özel Televizyon Kanallarının Türk Haberciliğine Etkisi”, **Selçuk İletişim**, C 3, S 2, Konya, 2004, s.100.

¹⁸ Kurbani Geyik, “Televizyon Haberciliği Alanında Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak İş Yükünün Dönüşümü: TRT Örneği”, **TRT Akademi**, C 6, S 13, Ankara, 2021, s.860.

Anaokulu, TRT EBA Ortaokul, TRT EBA Lise olmak üzere 18 televizyon kanalıyla kamu yayıncılığına devam etmektedir¹⁹.

6 Mayıs 1927'deki ilk radyo yayını ve 31 Ocak 1968'deki ilk televizyon yayınının ardından bugün TRT'nin dünyanın 7 kıtasına 18 televizyon, 17 radyo kanalı ve sayısal platformları ile 41 dil ve lehçede ulaşan uluslararası bir marka olduğunu görmekteyiz TRT, gerçekleştirdiği ilkler ve dijitalleşme alanında geleceğe dönük yatırımlarıyla Türkiye'nin dünü, bugünü ve geleceğine dair bellek olma rolünü üstlenmeye devam etmektedir²⁰.

Dijitalleşme Çağında TRT

TRT son yıllarda dijital teknolojiye önemli yatırımlar yapmaktadır. TRT Genel Müdürlüğü, 18 televizyonu, 17 radyo kanalı, 4 dergi ve dijital yayın markalarıyla 41 dilde yayın yapan özerk yönetimli 3.399.315.000 TL bütçesi olan bir kamu yayın kurumu olarak 2008-2019 yıllarında yaklaşık 1,5 milyar TL'lik teknik yayın yatırım yapmıştır. Yayın teknolojisine dair tüm mekanik cihazları yenileyerek dijital yayıncılık adına da önemli yatırımlarda bulunmuştur. 2008 yılında farklı dillerde televizyon, radyo ve internet yayınına geçen TRT, yerelden küresele ulaşan bir stratejiyi hayata geçirmeye başlamıştır. 2015 yılından itibaren dijitalleşme yatırımlarını artıran TRT, 2020 yılı sonrasında ise akıllı yayın stratejilerine geçerek robot yazılımlar ve insansız çalışma anlayışıyla yeni yatırımlara imza atmaya başlamıştır²¹.

TRT'nin 2023 yılında hizmete açtığı “**tabii**” isimli küresel çevrimiçi yayın platformunda dizi, film, program, belgesel ve birçok orijinal içerik yer almaktadır. Şu anda sadece Türkçe hizmet veren platform yakın zamanda İngilizce, Urduca, Arapça ve İspanyolca dillerinde de izlenebilecektir. Youtube üzerinden tüm dünyada, Roku üzerinden ABD, Birleşik Krallık ve Meksika'da izlenebilen tabii uygulaması yakın zamanda Türkiye dışındaki başka ülkelerden de izlenebilir hale gelecektir²².

Dönem Gazetelerine Dair İçerik Analizi

Bu bölümde örneklem olarak belirlenen altı gazetenin 31 Ocak-7 Şubat 1968 tarihleri arasında arşiv taramasıyla incelenen haberlerinin başlık, spot

---

¹⁹ TRT Kurumsal, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>, 09.04.2023.

²⁰ TRT Kurumsal, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/trtnin-hikayesi>, 09.04.2023.

²¹ Beyza Toksoy ve Birol Uzunay, “Medya Sektöründe Sanayi 4.0 Uygulaması: TRT Örneği”, *Journal of Life Economics*, C 8, S 4, Çanakkale, 2021, s.435.

²² Tabii, <https://www.tabii.com/>, 15.08.2023.

ve içeriklerine ayrıntılı bir şekilde yer verilecektir. Ayrıca ilk sayfalar başta olmak üzere gazete sayfaları ve haberlerde kullanılan görsellere de yer verilmesi içerik analizinde görsel kullanımının gösterilmesi ve dönemin gazetecilik anlayışının anlaşılması açısından da etkili olacaktır.

Araştırmanın Problemi

TRT'nin yayın hayatına başlangıcı ve gazetelerdeki yansımaya örneklem olarak alınan Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Akşam, Ulus ve Vatan gazetelerinde ne şekilde yer verildiği bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amaç ve Önemi

Çalışmamızın amacı, kuruluşundan günümüze dek ülkemizin yayıncılık tarihinde birçok ilke imza atarak tarihi belleğimizde önemli bir yere sahip olan TRT'nin ilk yayın anının gazetelerdeki yansımalarını değerlendirmektir. Bu bağlamda, dönem gazetelerinin haberi veriş şekilleri ve ilk yayının haberler üzerinden analiz edilmesiyle TRT'nin dün ve bugün arasındaki bağın genel bir tablosu çizilecektir. Türkiye'nin 100 yıllık birikimi içerisinde yayıncılık alanında yerelden küresele damgasını vuran TRT'nin attığı adımların izini sürmenin iletişim literatürüne önemli bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

TRT'nin yayın hayatına başlangıcı ve gazetelerdeki yansımaları analiz etmek adına örneklem olarak belirlenen Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Akşam, Ulus ve Vatan gazetelerinde arşiv taraması yapılmıştır. Bahsi geçen 6 gazetenin incelenme aralığı 31 Ocak 1968 ve 7 Şubat 1968 tarihlerini kapsamaktadır. Gazetelerin ilk sayfaları ile sınırlandırılan örneklemin seçiminde gazetelerin farklı toplumsal kesimlere hitap etmesine dikkat edilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Türkiye'de ilk deneme televizyon yayını TRT tarafından 31 Ocak 1968 tarihinde yapılmıştır. Çalışmamız kapsamında araştırma için belirlenen 31 Ocak-7 Şubat 1968 tarihlerinde seçilen örneklemelerde yapılan arşiv taraması sonucunda elde edilen haber verileri üzerinden içerik analizi yapılacaktır.

Nitel bir araştırma yöntemi olan içerik analizinin temel amacı, araştırma konusu olarak seçilen sorunun medyada nasıl verildiğini ortaya koymaktır. İletilerin açık, belli olan içeriğinin nesnel, ölçülebilir ve doğrulanabilir bir

açıklamasının yapılabilmesi için içerik çözümlemesi kullanılmaktadır²³. İçerik çözümlemesi, kayıtlı metinlerin analizine yönelik bir yöntem olmakla beraber temel olarak mesajın kapsadığı, taşıdığı ve ilettiği bilgiye odaklanmaktadır. Bu yöntem insan etkileşimleri, gazete içerikleri, televizyon programları, roman ve film karakterlerinin betimlenmesine, politik konuşmalarda ve haberlerde kullanılan kelimelerin incelenmesine ve birçok konuda kayıtlı metinlerin araştırılmasına olanak sağlamaktadır²⁴. Bu kapsamda çalışmamızda da örneklem olarak belirlenen gazetelerde TRT'nin yayın hayatına başlangıcı ve gazetelerdeki yansıması özelindeki haberler analiz edilecektir.

Çalışmamızda örneklem olarak belirlenen Hürriyet'ten 3 gün-3 sayı ve 4 haber, Milliyet'ten 2 gün-2 sayı ve 2 haber, Cumhuriyet'ten 1 gün-1 sayı ve 1 haber, Akşam'dan 1 gün-1 sayı ve 1 haber, Ulus'tan 4 gün-4 sayı ve 4 haber ve Vatan'dan 2 gün-2 sayı ve 2 haber incelenmiştir. Haberler incelenirken “TRT, İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu, televizyon, ilk yayın” kelimelerinin yer aldığı haberlerin seçimine dikkat edilmiş ve bu haberlerin gazetelerde ne şekilde verildiği manşet, başlık, spot ve içerik kullanımlarıyla çalışmamızda yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi (31 Ocak-7 Şubat 1968)

31 Ocak 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasının alt kısımlarındaki “Ankara’da bugün televizyon yayını başlıyor” başlıklı haberde TRT'nin yayın hayatına başlayacağına dair bilgi verilmiştir. Haberin başlangıcında ise “Ankara Televizyonu, nihayet bu akşam saat 19:30’da ilk defa olarak deneme yayınlarına başlayacaktır. Şimdilik televizyon yayınları iki saat üzerinden haftada üç gün yapılabilecektir” cümlelerine yer verilmiştir²⁵.

---

²³ Nüket Elpeze Ergeç, “Amerika’nın Irak’a Müdahalesine İlişkin Televizyon Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 5, S 1, Eskişehir, 2005, s.56.

²⁴ Besim Yıldırım, *İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Uygulama Alanları ve Aşamaları. İletişim Araştırmalarında Yöntemler: Uygulama ve Örneklerle* (105-155). (Besim, Yıldırım, Ed.), Literatürk Akademia, Konya 2015, s.105.

²⁵ **Hürriyet**, 31 Ocak 1968, s.1.

Resim 1. Hürriyet, 31 Ocak 1968.

Aynı tarihli gazetenin 8. sayfasında ise “Televizyon Ankarada” başlığı ile kapsamlı bir haber içeriğine yer verilmiştir. Haberin spotunda “Üstün evsaf ve kaliteli Philips Televizyon Cihazları da, Philips bayileri vasıtasıyla satışa arz edilecektir” cümlesi kullanılmıştır. Tam sayfanın ayrıldığı haber içeriğinde “Televizyon 20 yıl evvel gelseydi...”, “Türkiye’de Televizyon Philips ile Başladı”, “İthal malı Televizyon Cihazları ve yedek parça meselesi” ve “Televizyonda anten seçimi önemlidir...” başlıklarına yer verilmiştir²⁶. “Türkiye’de Televizyon Philips ile Başladı” haberinin spotunda “Ankara’lıların da televizyona kavuşmuş olduğu şu sırada, Türkiye’ye televizyonun gelişi ve gelişmesi mevzuunda geçmişe bir nazar atfetmek faydalı olacaktır” cümlesi kullanılmıştır²⁷. Haberin içeriğinde İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonunun Türkiye’ye ilk gelen televizyon vericisi olduğu ve Teknik Üniversite yayınlarının 1950 senesinden beri devamlı olarak yürütüldüğüne yer verilmiştir. Haberde ayrıca Teknik Üniversitenin kullandığı vericinin 1949 yılında Philips Şirketi tarafından üniversiteye hediye edildiği bilgisi de kullanılmıştır. Bununla beraber, Teknik Üniversite ve Philips arasındaki bağın şirketin yine 1964 yılında üniversiteye bir adet

²⁶ Hürriyet, 31 Ocak 1968, s.8.

²⁷ Hürriyet, a.g.s.

seyyar yayım ünitesi hediye ederek o senenin ilkbaharında 19 Mayıs şenlikleri ve bazı futbol maçlarının da İstanbul'daki televizyon seyircisi ile buluştuğuna yer verilmiştir. Haberin devamında Philips'in ürettiği televizyon cihazları arasında nitelik açısından ülkemize en uygun modelin "23 T RT 530 A" tipi cihazın olduğu ve bu cihazın Türk Philips Fabrikalarında imalatına başlandığı belirtilmiştir²⁸. Sayfada kullanılan ana görsel için "Hollanda'nın Eindhoven şehrinde geniş elektronik araştırma ve eğitim faaliyetlerini de içine alan Philips fabrikalarından bir kısım" resim altı yazısıyla açıklama yapılmıştır.

Resim 2. Hürriyet, 31 Ocak 1968.

Bu sayfada özellikle Philips televizyonunun "Philips Televizyonu ile bütün dünya evinizde" reklam afişine de yer verilmiştir²⁹.

²⁸ Hürriyet, a.g.s.

²⁹ Hürriyet, 31 Ocak 1968, s.8.

Resim 3. Hürriyet, 31 Ocak 1968.

1 Şubat 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasında TRT yayını ile ilgili herhangi bir habere yer verilmemiştir. Ancak aynı tarihli gazetenin 6. sayfasında “Türkiye’de TV devri başlıyor” başlığıyla Türkiye’de başlanan televizyonlar için Ersin Multicore Solder lehim teli reklamı kullanılmıştır³⁰.

Resim 4. Hürriyet, 1 Şubat 1968.

³⁰ Hürriyet, 1 Şubat 1968, s.6.

Televizyon reklamlarının yeni yeni gazetelerde yer almasıyla beraber çoğunluğun kullanmaya devam ettiği radyo ile ilgili reklamlara da devam edildiği görülmektedir. Örneğin, 4 Şubat 1968 tarihli gazetenin beşinci sayfasında “En iyisi, en yenisi” başlığıyla Grundig marka portatif çanta radyo reklamı yer almaktadır.

Sayfa : 5

EN İYİSİ EN YENİSİ

...REKOR BOY
(Tip-208, portatif çanta radyo)

GRUNDIG

9 transistör, 3 diod, 4 dalga bantlı (2 kısa, orta, uzun) parlak, kromajlı, madeni dekoratif süslemeli lüks kabine, 5 pozisyonlu döner kumanda, dahili ferit anten, kısa dalga için çevre anten üstün seçicilik ve hassasiyet.

CIHAN KOM. ORT. Sultanhamam Katırcıoğlu han kat 6 İstanbul

KAYIP ARANIYOR

Yandı resmi gözetim ile yeniden AVŞEL

TÜRKİYE EMİAK KREDİ BANKASI

Resim 5. Hürriyet, 4 Şubat 1968.

Tüm bu haberler dışında 7 Şubat 1968 tarihine kadar TRT ve televizyon yayını ile ilgili ayrıca bir habere yer verilmemiştir.

Milliyet Gazetesi (31 Ocak-7 Şubat 1968)

31 Ocak 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasında deneme yayını ile ilgili herhangi bir habere yer verilmemiştir. Deneme yayını ile ilgili ilk habere 2 Şubat 1968 tarihli gazetenin 3. sayfasında yer verilmiştir. “Ankara TV’si ilk

yayın günü düğün evi gibiydi” başlıklı haberin spotunda “Deneme yayınlarına başlayan Ankara T.V. yöneticileri büyük heyecan çektiler” cümlesi kullanılmıştır. Haberin girişinde “Gelmelidir, gelmemelidir” diyerek yıllarca tartışması yapılan, ‘geliyordu, gelecekti’ diyerek yıllarca avunulan, ‘başlıyordu, başlayacaktı’ diyerek aylarca beklenen televizyon, sonunda sahiden geldi ve önceki akşam saat 19:30’da da, sahiden yayına başladı. Bir düğün evinden farksızdı önceki akşam televizyon binası” cümlelerine yer verilmiştir³¹.

Resim 6. Milliyet, 2 Şubat 1968.

7 Şubat 1968 tarihli gazetenin 3. sayfasında ise Liselerarası İkinci Hafif Batı Müziği Yarışması'nı İstanbul'daki Teknik Üniversite Televizyonu'nun yayınlacağı ile ilgili bir habere yer verilmiştir. “İstanbul Finalini TV yayınlayacak” başlıklı haberde, yarışmanın Philips işbirliğiyle saat 15'ten itibaren yayınlanacağı ve yarışmanın sunuculuğunu ise Halit Kıvanç'ın yapacağı bildirilmiştir³².

³¹ Milliyet, 2 Şubat 1968, s.3.

³² Milliyet, 7 Şubat 1968, s.3.

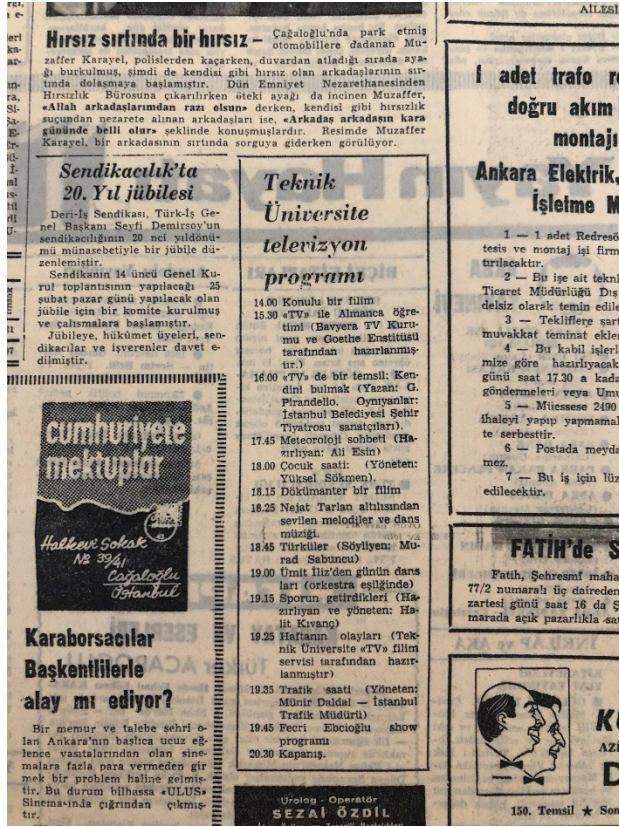

Resim 7. Milliyet, 7 Şubat 1968.

Cumhuriyet Gazetesi (31 Ocak-7 Şubat 1968)

31 Ocak 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasında deneme yayını ile ilgili bir habere yer verilmemiştir. 1 Şubat 1968 tarihli gazetenin 5. sayfasında ise İstanbul'da yayın yapan Teknik Üniversite Televizyonu'nun 14:00-20:30 saatleri arasındaki program akışına yer verilmiştir³³. Yapılan taramada 7 Şubat 1968 tarihine kadar Ankara Televizyonu deneme yayınıyla ilgili herhangi bir habere rastlanılmamıştır.

³³ Cumhuriyet, 1 Şubat 1968, s.5.

Resim 8. Cumhuriyet, 1 Şubat 1968.

Akşam Gazetesi (31 Ocak-7 Şubat 1968)

31 Ocak 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasında “Bugün başlıyor” başlığıyla “TRT’nin Ankara’daki televizyon deneme yayınları bugün başlayacaktır. Amerika’da üç yıl televizyon tahsili yapan Program Müdürü Mahmut Tali Öngören ‘Biz henüz bu işe hazır değiliz ama TRT bir kere söz vermiş,’ demiştir. Resimde deneme yayınlarına hazırlanan stüdyoda çalışan bir ekip görülüyor” cümleleri kullanılmıştır³⁴. 7 Şubat 1968 tarihine kadar konuyla ilgili başka bir habere yer verilmemiştir.

³⁴ Akşam, 31 Ocak 1968, s.1.

Resim 9. Akşam, 31 Ocak 1968.

Ulus Gazetesi (31 Ocak-7 Şubat 1968)

Deneme yayını haberi 31 Ocak 1968 tarihli gazetede “Televizyon yayını bu akşam başlıyor” başlığıyla verilirken haberin içeriğinde yayının 19:30’da başlayacağı ve Ankara’da 5 bin civarı televizyon alıcısının olduğu bilgi verilmiştir. Haberın görselinde ise Ankara Televizyonunun deneme yayınından bir kare kullanılmıştır³⁵. Haberın 7. sayfasındaki devamında yayının akışından bahsedilmiştir. Hepsı canlı yapılacak yayının başlangıcında TRT adına televizyon yayınına başlamasına dair kısa bir konuşma yapılacaktır. Sonrasında Prof. Afet İnan’ın Türk Devrimleri konusunda bir konferans vereceği, televizyonun kuruluşunda emeği geçen ancak yayından üç ay önce vefat eden Halim Büyükbulut’un anılacağı,

³⁵ Ulus, 31 Ocak 1968, s.1.

günün haberleri, hava raporu ve sonunda da Türkiye ile ilgili bir belgesel filmi izletilerek yayının sona ereceği belirtilmiştir³⁶.

Resim 10. Ulus, 31 Ocak 1968.

2 Şubat 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasındaki “Tv. için vergi yok!” başlıklı haberde ilk uygulamanın başarılı geçmesinin ardından Ankaralıların televizyon alıcılarının fiyatlarını, kuruluş ve çalışma şeklini merak ettiklerine değinilmiştir. Televizyon fiyatlarının 3 bin ile 4 bin arasında değiştiği bununla beraber 6 ay ile 1 yıl arasında taksit imkanının da bulunduğu belirtilmiştir. “Cihazlar için bir vergi yok” ara başlığından sonra radyo cihazları için ödenen vergi benzeri bir verginin televizyonlar için henüz uygulanmadığı ancak konuyla ilgili kanun çalışmalarına başlandığı bildirilmiştir³⁷.

3 Şubat 1968 tarihli gazetenin 6. sayfasındaki “Hoş geldin televizyon!..” haber dizisinde “Televizyon nedir, nasıl çalışır...” başlığıyla dünyada televizyonun yayılmaya başladığı ilk yıllarda “Sihirli ayna, dünyaya açılan pencere ve devin gözü” gibi isimlerle anılan televizyonun yapısı, çalışma

³⁶ Ulus, 31 Ocak 1968, s.7.

³⁷ Ulus, 2 Şubat 1968, s.1-7.

şekli, canlı yayım, stüdyo yayımları, yayımlar ve televizyonun pahalı bir iş olduğundan bahsedilmiştir. Haberde kullanılan görselde canlı yayımın ne şekilde yapıldığı bir kroki ile anlatılmıştır. Haberin devamında BBC televizyon stüdyoları ile Ankara televizyon stüdyosunun görselleri kullanılarak bir karşılaştırma da yapılmıştır. BBC televizyon stüdyoları görselinin altında “Dünyanın en modern stüdyoları Londra’daki BBC Televizyonunda bulunuyor. BBC, iki program üzerinden yayım yapıyor. Bunların biri renkli, biri de siyah-beyaz” açıklaması yapılmıştır. Ankara televizyon stüdyosunun görseli altında ise “Ankara Televizyonu Mithatpaşa caddesindeki bu binada çalışmaktadır. Televizyonun kuruluş hazırlıkları bu binada yapılmış, programlar hakkında hazırlıklar bu binada olmuş, kısaca Ankara Televizyonu herşeyi ile bu binada gerçekleştirilmiştir. Ankara Televizyonun stüdyoları binanın bodrumundadır” cümlelerine yer verilmiştir³⁸. Bu karşılaştırmada Türkiye’ye televizyonun geç geldiği ve kat edilecek yolun uzun olduğuna vurgu yapılmıştır.

Resim 11. Ulus, 3 Şubat 1968.

³⁸ Ulus, 3 Şubat 1968, s.6.

Resim 12. Ulus, 3 Şubat 1968.

“Hoş geldin televizyon!..” haber dizisinin 4 Şubat 1968 tarihli “Dünyada TV” haberinin spotunda “Yeryüzünde 195 milyon televizyon alıcısı var. Alıcı toplamının dörtte birden fazlası Birleşik Amerikada. Dünyada televizyon olmayan ülkeler – Türkiye hariç. Afganistan, Ekvatör, Bolivya, Paraguay” cümlelerine yer verilmiştir. Haberin girişinde “Haziran 1967 Pazar günü, ‘Dünyamız’ başlığı altında bir televizyon programı aynı anda Avrupa, Afrika, Amerika, Kanada, Meksika, Avustralya ve Japonya’da birden yayınlandı. Bu programın dinleyici sayısı 500 milyonu bulmuştu” cümleleri kullanılmıştır. Haberin devamında Olimpiyat Oyunları, televizyon parası, büyük masraflar, reklam gelirleri gibi alt başlıklarla tüm dünyadaki televizyon yayınları hakkında bilgiler verilmiştir. Haberde kullanılan görsellerde 1960 Roma Olimpiyatlarında televizyon kameralarının yan yana yer aldığı bir an, havaalanlarında ünlüleri karşılamaya giden televizyonculara ve Vatikan’da Papalık sarayındaki bir törenin televizyon kaydına alınması anına dair fotoğraflar kullanılmıştır³⁹.

³⁹ Ulus, 4 Şubat 1968, s.6.

Resim 13. Ulus, 4 Şubat 1968.

Resim 14. Ulus, 4 Şubat 1968.

Vatan Gazetesi (31 Ocak-7 Şubat 1968)

31 Ocak 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasında “Televizyon deneme yayınları başlıyor” başlığı ve “Yayınlar 30 kilometreden izlenebilecek” spotuyla verilen haberin içeriğinde “Ankara Televizyonu” yarın saat 19.30’da, deneme yayınlarına başlayacaktır. Ankara televizyonu’nun yayınları, verici merkez olmak üzere 30 kilometre çapındaki bir alan içinde seyredilebilecektir. Böylece, Ankara şehri içinde ve çevresinde oturanlar, televizyon yayınlarından yararlanabileceklerdir” cümlelerine yer verilmiştir. Haberin devamında “Ankara televizyonu’nun stadyoları, Mithatpaşa caddesinde TRT Genel Müdürlüğü’ne bağlı bir binada kurulmuştur” cümleleri kullanılmıştır⁴⁰. Haberde dikkat çeken en önemli nokta ise televizyon yerine özellikle “Ankara televizyonu” kelimelerinin kullanılmasıdır.

Resim 15. Vatan, 31 Ocak 1968.

⁴⁰ Vatan, 31 Ocak 1968, s.1.

2 Şubat 1968 tarihli gazetenin ilk sayfasında “Ankaralılar eksi 9 derecede televizyon seyretmek için kuyruğa girdi” başlıklı haber “Başkent’te televizyon sahibi 100 kişi var” spotuyla verilmiştir. Haberde kullanılan iki fotoğraftan ilkinin resim altında “Ankara’da başlayan televizyon deneme yayınına halk büyük ilgi göstermiştir. Resimde -9 derece soğuğa rağmen televizyon satan bir mağazada yayını izleyenler görülmektedir” cümleleri ikincisinin resim altında ise “Ankara’da televizyon deneme yayınları başlamıştır. Resimde yayınlar için son çalışmaları gözden geçiren televizyoncular görülmektedir” açıklamasına yer verilmiştir⁴¹.

Resim 16. Vatan, 2 Şubat 1968.

⁴¹ Vatan, 2 Şubat 1968, s.1.

Resim 17. Vatan, 2 Şubat 1968.

Tüm bu haberler dışında 7 Şubat 1968 tarihine kadar TRT ve televizyon yayını ile ilgili ayrıca bir habere yer verilmemiştir.

SONUÇ

İletişim tarihinin en önemli icatlarından biri olan, “sihirli ayna”, “dünyaya açılan pencere” ve “devin gözü” gibi isimlerle anılan televizyonun dünyadaki yolculuğu uzun ve heyecanlı bir süreci takip etmiştir. Dünyada ilk televizyon deneme yayınının İngiltere’de 1936 yılında yapıldığını düşündüğümüzde televizyonun ülkemize gelişi yaklaşık 20 yıllık bir gecikme ile olmuştur. İTÜ Yüksek Frekans Kürsüsü Başkanı Prof. Mustafa Santur, öğrencileri Adnan Ataman ve Aldo D’orfani’nin başını çektiği çalışma grubunun özverili çalışmaları sonucunda ülkemizdeki ilk televizyon deneme yayını 9 Temmuz 1952 tarihinde İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Yerleşkesi’nde İTÜ-TV tarafından gerçekleştirilmiştir. Teknik altyapının yetersiz olduğu bu dönemde Hollandalı şirket Philips’in Türkiye Genel Müdürlüğü’nden destek alınmıştır. Şirket şartlı bir anlaşma ile gerekli olan tüm cihazları İTÜ’ye sağlamış ve Türkiye’de en çok satılan televizyon markası da Philips olmuştur. 1 Mayıs 1964 tarihli ve 359 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yasası ile devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kurulmuştur. Bu süreçte İTÜ-TV’nin tüm teknik ekipmanları da TRT’ye devredilmiştir. 31 Ocak 1968 tarihinde ilk yayını gerçekleştiren TRT ile Türkiye gerçek anlamda devlet kanalına kavuşmuştur. Televizyonun gündelik yaşama girerek her eve konuk olması ise bu tarihten sonraki dönemde başlamıştır. Televizyon yayın akışının gazetelerden takip edildiği, insanların birbirlerine televizyon izlemeye gittiği ve “televizyon misafirliğinin” başladığı bu dönemde televizyon artık gündelik yaşamın bir parçası olmuştur.

TRT’nin ilk deneme yayınının gazetelere yansımalarını analiz etmek adına yaptığımız arşiv taramasında Hürriyet, Vatan, Ulus ve Akşam gazetelerinin 31 Ocak 1968 tarihli sayılarının ilk sayfalarında bu habere yer verdiğini ancak Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde konuyla ilgili herhangi bir haberin yer almadığı görülmektedir. Örneklem olarak belirlenen gazetelerin 7 Şubat 1968 tarihine kadar taranan sayılarında TRT ve ilk yayın heyecanı dışında dünyada televizyonun gelişimi ve ülkemizdeki geleceğiyle ilgili olarak Hürriyet ve Ulus gazetelerinin kapsamlı haber çalışmaları hazırladığı göze çarpmaktadır. Hürriyet Gazetesi’nin 31 Ocak 1968 tarihli sayısındaki “Televizyon Ankarada” başlıklı yazıda Türkiye’ye ilk gelen televizyon vericisinin İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu olduğu ve Teknik Üniversite yayınlarının 1950 senesinden beri devamlı olarak yürütüldüğüne yer verilmiştir. Haberde ayrıca Teknik Üniversitenin

kullandığı vericinin 1949 yılında Philips Şirketi tarafından üniversiteye hediye edildiği bilgisi de kullanılmıştır. Philips marka televizyonun tanıtımı adına Türkiye’de televizyon konseptinin bu marka ile başladığı vurgulanmış ve markaya ait bir televizyon reklamına da yer verilmiştir. Ayrıca Hollanda’nın Eindhoven şehrinde bulunan Philips fabrikalarından bir görsele de yer verilerek hem markanın reklamı hem de ülkemizle dünya arasında bir kıyaslama yapılmıştır. Ulus Gazetesi’nin 3 Şubat 1968 tarihli sayısındaki “Hoş geldin televizyon!..” başlıklı yazıda da genel olarak televizyon anlatılmış, haberin devamında BBC televizyon stüdyoları ile Ankara televizyon stüdyosunun görselleri kullanılarak bir karşılaştırma yapılmıştır. Gazetenin 4 Şubat 1968 tarihli “Hoş geldin televizyon!..” haber dizisinin “Dünyada TV” haberinin detayında ise dünyada televizyon kullanımı, belli ülkelerle ilgili bilgiler ve canlı yayınlara dair örneklere yer verilmiştir. Bu kapsamda, dünyada ve ülkemizde televizyon ve kullanımına dair haberlerin belirlenen tarihlerdeki gazete sayılarında sayıca artmasıyla televizyonun artık gündelik hayata girmeye başladığını görmekteyiz.

Resmi kuruluş tarihi olarak 1964, fiili etkinlik olarak 1968 yılında insanların hayatına giren TRT, yayınlarının günümüze değin geçirdiği süreçlerle ve özellikle 2000 sonrasında kanal sayısı, içerik ve çok dilli yayıncılık anlayışıyla dikkat çekmektedir. Türkiye’nin tarihi belleği olan kurumun uluslararasılaşma ve dijitalleşme süreci özellikle bir devlet kurumu olarak umut vaat etmektedir. TRT’nin 2023’te hizmete açtığı küresel çevrimiçi yayın hizmeti olan “**tabii**” de bu anlayışın en güncel örneği olarak dikkat çekmektedir. Televizyon yayıncılığı alanında yerelden küresele damgasını vuran TRT’nin geleceğe dair yenilikçi bir strateji takip ettiğini görmekteyiz. Bu çalışma vesilesiyle, bir devlet kurumu olarak yerel unsurlardan beslenerek dijital çağı yakından takip eden TRT’nin Cumhuriyetimizin 100 yıllık birikimi içerisindeki yeri ve öneminin vurgulanmasıyla, yerli iletişim literatürüne önemli bir katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’deki televizyon tarihi ve dijitalleşme konularında tarihsel süreç üzerinden bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Televizyonun Türkiye’deki evrimini anlamak ve dijitalleşme sürecinin sektör üzerindeki etkilerini değerlendirmek, gelecekteki gelişmeler için önemli bir temel oluşturacaktır. İTÜ-TV’nin katkıları ve TRT’nin dijitalleşme stratejileri, televizyon yayıncılığının geleceğindeki rol ve önemi açısından dikkate değerdir. Sonuç olarak, Türkiye’deki televizyonculuk sektörü,

tarihinden aldığı deneyimle ve dijitalleşme süreciyle birlikte ileriye doğru hızla ilerlemektedir.

Gelişen teknoloji ve dijitalleşme, televizyon yayıncılığı sektöründe yeni fırsatlar ve zorluklar yaratmaktadır. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, televizyon içeriğine erişim ve tüketim alışkanlıkları değişmiştir. İzleyiciler artık geleneksel televizyon yayınlarını terk ederek çevrimiçi platformlara yönelmekte ve istedikleri içeriği istedikleri zaman izleme özgürlüğüne sahip olmaktadır. Bu durum, televizyon yayıncılarının dijitalleşme sürecine adapte olmalarını ve çevrimiçi platformlarda varlık göstermelerini gerektirmektedir.

Türkiye'de televizyon yayıncılığı sektörü de dünyada yaşanan bu küresel değişimlere ayak uydurmuştur. Özel televizyon kanallarının yaygınlaşmasıyla birlikte rekabet artmış, yayın çeşitliliği ve kalitesi yükselmiştir. Dijitalleşme sürecinde ise hem özel kanallar hem de TRT, çevrimiçi platformlarda varlık göstermek için adımlar atmıştır. İnternet üzerinden canlı yayınlar, çevrimiçi video platformları ve dijital içerik üretimi gibi stratejiler benimsenerek, izleyicilere daha fazla seçeneğe ulaşma imkânı sağlanmıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'de televizyon tarihi ve dijitalleşme süreci birbirini tamamlayan önemli faktörlerdir. Televizyon yayıncılığı sektörü, tarihsel olarak büyük bir dönüşüm geçirmiş ve dijitalleşmeyle birlikte yeni bir döneme girmiştir. İTÜ-TV'nin Türkiye'deki televizyon yayıncılığının başlangıcındaki tarihsel katkıları ve TRT'nin kurulmasıyla başlayan ve gelişen süreçte günümüzün dijitalleşme stratejileri, sektörün gelişimine katkı sağlamakta ve gelecekteki yeniliklere adapte olma potansiyelini artırmaktadır. Türkiye'deki televizyonculuk sektörü, hızla ilerleyen dijital dünyada varlığını sürdürmek ve izleyiciye daha çeşitli ve kaliteli içerikler sunmak için sürekli olarak değişime ayak uydurmalıdır.

KAYNAKÇA

Çiçek Öztürk, Yıldız, “TRT Kurumu Ankara Oran Yerleşkesinin Kurumun Değişen Mekânsal İhtiyaçlarını Karşılama Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme”, **TRT Akademi**, C 2, S 3, Ankara, Ocak 2017, s.199.

Ergeç Elpeze, Nüket, “Amerika’nın Irak’a Müdahalesine İlişkin Televizyon Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 5, S 1, Eskişehir, 2005, s.56.

Geyik, Kurbanı, “Televizyon Haberciliği Alanında Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak İş Yükünün Dönüşümü: TRT Örneği”, **TRT Akademi**, C 6, S 13, Ankara, 2021, s.860.

Gönenç, Enver, Özgür, “İletişimin Tarihsel Süreci”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi**, S 28, İstanbul, 2007, s.97-99.

Karabulut, Mustafa, “Disiplinlerarasılık Bağlamında Trt ve Şiir (1968-2008)”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S 11, Siirt, 2018, s.20.

Özçağlayan, Mehmet, “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi”, **Selçuk İletişim**, C 1, S 2, Konya, 2000, s.46.

Öztürk, Şerife, “Özel Televizyon Kanallarının Türk Haberciliğine Etkisi”, **Selçuk İletişim**, C 3, S 2, Konya, 2004, s.100-102.

Tabii, <https://www.tabii.com/>, 15.08.2023.

Tasouji Dural, Canan, “İTU-TV Deneyimi ve Türkiye’de Ulusal Televizyon Yayınlarını Bekleme Süreci”, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, S 57, Ankara, Bahar 2022, s.52-55.

Taşdelen, Birgül, Eroğlu Turan, Dilek, ve Taşlı, Hande, “Kâr Amacı Gütmeyen Televizyon Kanallarının Kurumsal İtibarı: TRT Örneği”, **İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi İNİF E-DERGİ**, C 7, S 1, Malatya, Mayıs 2022, s.37-38.

Toksoy, Beyza ve Uzunay, Birol, “Medya Sektöründe Sanayi 4.0 Uygulaması: TRT Örneği”, **Journal of Life Economics**, C 8, S 4, Çanakkale, 2021, s.435.

TRT Kurumsal, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>, 09.04.2023.

TRT Kurumsal, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/trtnin-hikayesi>, 09.04.2023.

Yıldırım, Besim, **İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Uygulama Alanları ve Aşamaları. İletişim Araştırmalarında Yöntemler: Uygulama ve Örneklerle** (105-155). (Besim, Yıldırım, Ed.), Literatürk Akademia, Konya 2015, s.105.

Youtube, VİBİo, (2021). Türkiye'de İlk Televizyon Yayınının Yapıldığı O An: "TRT DEĞİL!". 09.04.2023.

Gazeteler

Akşam Gazetesi, 31 Ocak 1968.

Cumhuriyet Gazetesi, 1 Şubat 1968.

Hürriyet Gazetesi, 1 Şubat 1968.

Hürriyet Gazetesi, 31 Ocak 1968.

Hürriyet Gazetesi, 4 Şubat 1968.

Milliyet Gazetesi, 2 Şubat 1968.

Milliyet Gazetesi, 7 Şubat 1968.

Ulus Gazetesi, 2 Şubat 1968.

Ulus Gazetesi, 3 Şubat 1968.

Ulus Gazetesi, 31 Ocak 1968.

Ulus Gazetesi, 4 Şubat 1968.

Vatan Gazetesi, 2 Şubat 1968.

Vatan Gazetesi, 31 Ocak 1968.